

DE RECHTVAARDIGE RECHTERS

2026 Luc Vanhixe
ISBN 978 94 038 9558 1
IUS VERITATIS

Arsène Goedertier

&

Luc Vanhixe

De Rechtvaardige Rechters

Het geheim van de Goedertiers

*Hoe kan het,
dat wat je achterlaat,
soms het zwaarst om dragen is?*

Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteur.

Inhoud

Herinneringen.....	7
Mijn geliefde Julienne	19
De Congo.....	28
Plantexel	32
In actie	43
De kapitaalverhoging	46
Zwarte dinsdag	55
Er is boekhouden en boekhouden.....	60
Hippolyte Schotte grijpt de macht.....	62
Het plan	76
De diefte	80
De onderhandelingen starten	90
Ik leid de dans	102
Gespleten tongen	110
De miserie begint.....	120
Het einde	147
Een goede katholiek	150
Nog eens bankroet.....	159
De speurtocht gaat verder.....	164
Duitse interesse.....	170
De moderne speurders	177
De Rechtvaardige Rechters maken het goed.....	202
De verboden geschiedenis	210
De vijftiende brief	220
Dramatis personae	228
Afkortingen	239
Bibliografie.....	240

Aangenaam, Arsène Goedertier tot uw dienst.
Koster-organist in Wetteren, altijd piekfijn gekleed,
heer van stand,
met een grote toekomst,
als bankier en internationaal zakenman.

Herinneringen

Mijn naam is Arsène Goedertier en er moet me iets van het hart. Het paneel van de Rechtvaardige Rechters hangt nu al bijna een eeuw niet meer op zijn plaats in de Gentse Sint-Baafskathedraal en dat was helemaal niet de bedoeling. Het zou snel gaan. In minder dan twee maanden tijd moest het kostbare schilderij van de gebroeders van Eyck ongeschonden terug in de Vijdkapel te bewonderen zijn. Ik wil het graag benadrukken, zonder de minste schade. Want ik ben een groot kunstliefhebber en bovendien een zeer getalenteerd schilder, al zeg ik het zelf. Maar nu ga ik veel te snel. Laat me beginnen bij het begin.

Nadat mijn vader Emile jarenlang gediend had in de gemeenteschool voor jongens in Lede, eerst als onderwijzer en vervolgens als hoofdonderwijzer, werd hij wegens zijn bijzondere verdiensten in april 1876 gepromoveerd tot kantonaal schoolopzichter voor het lager onderwijs voor de kantons Aalst, Herzele en Ninove. Dat was de functie die hij uitoefende toen ik op 23 december 1876 in Lede het levenslicht zag, als zesde telg van ons warme gezinnetje. Mijn ouders leidden er een eenvoudig en eerbaar bestaan en er leek geen vuiltje aan de lucht te zijn. Maar in 1878 barstte de schoolstrijd los. En daar ging een geschiedenis aan vooraf. Tussen 1815 en 1830 was in onze contreien de wet op het lager onderwijs van onze Noorderbroeders van kracht. In de openbare, zogenaamde ‘neutrale’ scholen was het ‘dogmatisch godsdienstonderwijs’ verboden. Dat kon enkel buiten de schoolmuren en alleen voor vrijwilligers gegeven worden. De Katholieke Kerk in de Zuidelijke Nederlanden was het daar uiteraard niet mee eens en voerde hevig oppositie.

Bij de Belgische onafhankelijkheid in 1830 verdwenen alle Nederlandse wetten in de prullenmand en de nieuwe grondwet voorzag een volledige vrijheid om scholen te openen. Het gevolg was dat ‘het onderwijs van den staat’ teloorging en vervangen werd door nieuwe door de Kerk opgerichte scholen. Aan deze nogal chaotische overgangsfase kwam een einde met de schoolwet van 1842. Daarin werd bepaald dat elke gemeente over minstens één lagere school moest beschikken. Indien er een ‘bijzondere’ (katholieke) school was, mocht de gemeente de officiële school sluiten, wat natuurlijk een mooie besparing opleverde. De Kerk kreeg bovendien een grote bevoegdheid in alle scholen. Godsdienst werd een verplicht vak, meer dan een uur per dag, te geven door kerkelijke bedienaars. En de katholieke hiërarchie kreeg ook een recht op toezicht in alle scholen.

In 1878 haalden de liberalen in de nationale verkiezingen echter een grote overwinning en de regering van Frère-Orban gooide het roer om. De oprichting van het Ministerie van Openbaar Onderwijs toonde aan dat onderwijs een staatszaak moest worden, minder afhankelijk van de katholieke kerk. In 1879 werd vervolgens de ‘ongelukswet’ afgekondigd. Elke gemeente moest voortaan een officiële school inrichten en mocht geen subsidies meer geven aan vrije (katholieke) scholen. Het godsdienstonderricht in alle scholen moest bovendien buiten de lesuren en enkel op uitdrukkelijk verzoek van de ouders gegeven worden. Het land werd daardoor in twee gesplitst, met als gevolg een felle strijd tussen de aanhangers van de vrije katholieke scholen en de verdedigers van de ‘goddeloze’ officiële scholen. Zelfs de sacramenten werden geweigerd aan de ouders die hun kroost naar een dergelijk oord van verderf durfden sturen. Mijn diep gelovige vader was ontsteld door die verstatelijking en ontkerstening van het onderwijs en zag maar één manier om zijn ongenoegen te uiten: zijn ontslag indienen.

Gelukkig zorgde de kerk voor zijn zonen en in juli 1880 kon mijn vader aan de slag als koster in Overmere. Ik was toen drie jaar oud en herinner me nog flarden van de verhuis met het hele hebben en houden. Voor een koster was het een strikte verplichting om in de parochie te wonen waar hij zijn ambt uitoefende. Het was ook een praktische kwestie. Om zes uur 's morgens moest hij de klokken al luiden voor het Angelus. Hij was de bewaker van de kerkelijke schatten en het gebouw zelf (diefstal en brand) en bovendien moest hij de pastoor op elk ogenblik onmiddellijk kunnen assisteren. Bijvoorbeeld bij het toedienen van de laatste sacramenten, het Heilig Oliesel bevond zich immers in de kerk. Of om het huis van God te openen voor een nooddoop. Stel dat een pasgeborene naar de hel ging omdat de koster nog van ver moest komen. Ik mag er niet aan denken.

In onze nieuwe omgeving leerde ik als kleuter mijn vriendje Honoré kennen, die een paar jaar ouder was. Onze wegen zouden elkaar nog meermaals kruisen, niet altijd in de meest gunstige of aangename omstandigheden. Want Honoréke zou bisschop Coppeters worden, en dat in de periode van de verdwijning van de twee iconische panelen van het Lam Gods. Mijn vader was in Overmere een gerespecteerde koster en dat ontging ook de toenmalige bisschop niet. Daarom werd hij in november 1883 aangesteld tot koster-organist in de veel grotere Sint-Gertrudiskerk van Wetteren, het Oost-Vlaamse provinciestadje dat toen nog rustig sluimerde in de schaduw van de Oost-Vlaamse hoofdstad.¹ Hij kon er ook lesgeven in de parochiale jongensschool en aan de tekenacademie. De meeste kosteren combineerden hun kosterchap met lesgeven. Die nieuwe

¹ Wetteren is officieel een gemeente, maar elke Wetteraar is fier op zijn of haar stadhuis en de mentaliteit die er heerst is zeker die van een provinciestadje.

functie in een veel grotere parochie betekende een belangrijke promotie, maar er hing natuurlijk wel een volgende verhuis aan vast. Gelukkig beschikten mijn ouders over de nodige middelen om een huis aan te kopen in de Zandstraat, net naast de school en geen honderd meter van de kerk.

Het beroep van koster hield veel meer in dan alleen het luiden van de klokken en het opluisteren van de kerkdiensten met orgelmuziek. De koster was in die tijd de rechterhand van de pastoor, binnen de lokale gemeenschap was hij een gerespecteerde vertrouwensfiguur. Hij behoorde tot de notabelen. Niet dat hij op het niveau stond van de burgemeester, de notaris of meneer den dokter, maar toch, mijn vader betekende iets in de gemeente en omliggende dorpen. Hij beschikte over een soort moreel gezag en ik zou altijd naar hem opkijken. Als één van de rolmodellen, in een tijd waarin de katholieke kerk het middelpunt van het sociale en geestelijke leven vormde, was het evident dat hij met zijn dertien jaar jongere echtgenote Maria Wandels een kroostrijk gezin stichtte. Twaalf kinderen. Nu lijkt dat bijzonder veel, maar toen was dat heel gebruikelijk.

Ambitie en het streven naar een mooie maatschappelijke status werd ons met de paplepel ingegoten. Ik mag zeggen dat bij ons thuis een sfeer van intellectuele levendigheid en burgerlijke plicht leefde. We werden niet zomaar opgevoed om een ambacht uit te oefenen, wat zeker niet minderwaardig was, maar we werden met liefdevolle maar vaste hand klaargestoomd om later de ruggengraat van onze samenleving te vormen. Ons gezin werd door de jaren heen echter met heel wat tegenslagen geconfronteerd. Vijf van mijn broertjes en zusjes stierven reeds op jonge leeftijd. Edgard, Irene, Maurice en Marguerite werden al tijdens hun eerste levensjaar uit het leven gerukt en Cecile werd nog voor haar veertiende verjaardag bij de Heer geroepen.

Het was hard, maar in het negentiende-eeuwse Vlaanderen niet uitzonderlijk. In 1909 overleed mijn broer Adhémar op 33-jarige leeftijd. We waren zo trots op onze geneesheer in het sanatorium voor tuberculose patiënten in Bokrijk. Vader moesten we twee jaar later afgeven. Mijn oudste broer Edmond schopte het tot onderzoeksrechter in Antwerpen. In 1913 verloor ik echter ook mijn geliefd rolmodel, hij was pas 45. Zijn weduwe kon haar prachtige woning in Antwerpen niet aanhouden en verhuisde naar een bescheidener onderkomen in Gent. Ik zou haar en haar vijf kinderen altijd een hand boven het hoofd houden. In hetzelfde jaar overleed Alida, acht jaar later gevolgd door mijn andere zuster Isa. Joseph oefende het beroep van scheikundige en drogist uit, maar hij lag in 1923 op zijn beurt veel te vroeg op zijn sterfbed. Dat betekent dat, op het ogenblik van de jammerlijke feiten waarover ik het zal hebben, enkel mijn jongste broer Valère en ikzelf nog overbleven.

Maar alvorens ik daar dieper op in ga, een woordje over mijn jeugd. Mijn karakter werd niet alleen gevormd door de gesprekken aan de familietafel, maar vooral door de jaren die ik van 1892 tot 1894 doorbracht aan het gerenommeerde Gentse Sint-Barbaracollege. Ik studeerde er samen met mijn broer Adhémar, die een jaar ouder was. We verbleven er in het Klein Begijnhof in de Lange Violettenstraat 81, onder toezicht van priester Joos. Dat bestaan gaf mij een veel bredere kijk op de wereld dan die van een eenvoudige dorpsjongen. Het zou me later ook toelaten om me moeiteloos door de hogere kringen te bewegen, altijd beleefd en gerespecteerd.

De paters jezu ten waren meesters in het kneden van de geest. Ze leerden mij dat een scherp verstand het krachtigste wapen is dat een man kan bezitten, mits het wordt getemperd door discipline en een onberispelijk voorkomen. In het college

blonk ik uit in vakken die precisie vereisten, maar ik voelde me evengoed aangetrokken tot de esthetiek van de kerkelijke kunst en de verborgen wetmatigheden van de techniek. Ik was gefascineerd door de opkomst van de elektriciteit, die onzichtbare kracht die de wereld begon te verlichten.

Terwijl mijn leeftijdsgenoten zich meer aangetrokken voelden tot frivoliteiten, verdiepte ik mij in de mechanica van de moderniteit. Ik begreep hoe de bedrading van een gebouw liep en hoe een slot in elkaar stak. Deze kennis zou me later als leraar heel goed van pas komen. In de klaslokalen van de paters leerde ik ook hoe ik mijn gedachten kon ordenen als de kolommen in een grootboek, een vaardigheid die mij later als bankier en wisselagent geen windeieren zou leggen.

Veel vertrouwen hadden mijn ouders jammer genoeg niet in mijn fysieke kwaliteiten of intellectuele capaciteiten. Toegegeven, in het college haalde ik niet de beste resultaten, in tegenstelling tot mijn broer Adhémar. Daardoor vonden ze het niet de moeite om dure universitaire studies voor mij te betalen. Het deed me pijn en is altijd een litteken gebleven. Enerzijds aanbad ik mijn vader, maar tegelijkertijd nam ik het hem kwalijk dat hij niet sterker in mij geloofd heeft. Ik had veel meer in mijn mars, ik wou en zou rijk worden.² Het kan raar lopen in het leven. Mijn broers, die wel mooie diploma's mochten en konden behalen, stierven op jongere leeftijd dan ik, alhoewel ik het nu ook niet echt lang volhield. Daarvoor was mijn hart te zwak.

In oktober 1894 zette ik mijn studies verder aan de Bisschoppelijke Normaalschool in Sint-Niklaas, het instituut waar ook mijn vader zijn opleiding genoten had. Ik behaalde er twee

² Er zijn meerdere getuigenissen dat Arsène dit gezegd heeft.

jaar later zonder probleem mijn diploma's van onderwijzer en koster, als primus van de klas wel te verstaan.³ Het had een groot feest moeten worden, maar het tegendeel was het geval. Kort voordien was mijn moeder overleden. Ze werd slechts 51 jaar oud.

Het opkijken naar mijn vader vormde de basis van mijn motivatie om in zijn voetsporen te treden. Ik genoot er als tiener en jonge twintiger al van om hem te helpen bij alle taken die hij als koster uitvoerde en leerde zo stilaan het vak. Toen hij 65 werd, nam ik een groot deel van de kostertaken over. Zo werd ik onder andere secretaris-penningmeester van de kosterbond van de dekenij van Wetteren. Maar om mijn vader officieel op te volgen had ik nog een diploma nodig. De tweede graad van koster-organist behaalde ik in 1903 in Gent, met 'zeer goeden uitslag,' zoals de jury het omschreef. Daarmee beschikte ik over de nodige kwalificaties om (ooit) in een belangrijke parochie, zoals die van Wetteren, als koster aan de slag te gaan.

Maar een mens kan nooit genoeg leren. Om die reden, en ook omdat ik het heel graag deed, bekwaamde ik me verder in het tekenen en schilderen aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Dendermonde. Dat doet me denken aan een kleine anekdote. In het leslokaal hing een reproductie van het Lam Gods... Ergens moet het voorbestemd geweest zijn dat de wegen van Arsène Goedertier, beloftevol schilder van de Dendermondse School, en de gebroeders van Eyck nog zouden kruisen.

³ De Bisschoppelijke Normaalschool in Sint-Niklaas bood in de 19e en vroege 20e eeuw niet alleen lerarenopleidingen aan, maar ook specifieke vakopleidingen voor kerkelijke functies, zoals koster.

Aan intelligentie ontbrak het me dus niet, maar als kind en ook als puber behoorde ik niet tot de sterksten. Ook daarin viel de appel niet ver van de boom. Mijn vader had eveneens een kwetsbaar gestel toen hij jong was en wist toch aan sterkte te winnen door veel te turnen. Ik beschikte over dezelfde wilskracht en volgde hetzelfde pad: turnen! Ik kan het niet genoeg aanbevelen. Mijn zoon Adhémar, die in 1922 ons gezin zou verblijden, kende net hetzelfde probleem en de remedie die ik hem oplegde was niet anders. Ik koppelde dat aan een vorm van militaire oefeningen en iedereen mocht dat zien. De zondag na de hoogmis liet ik hem over de markt marcheren, terwijl ik vanuit het kerkportaal de bevelen riep. In het Frans uiteraard, zoals het de betere klasse betaamt. Helemaal eerlijk was dat misschien niet, want tengevolge van de misvorming van mijn linkervoet, en niet wegens nachtblindheid zoals kwatongen vaak beweren, was ik eind 1898 zelf medisch afgekeurd om tot de burgerwacht toe te treden. Ik vond het een beetje overdreven, want ik had geen last van die kleine afwijking en buiten mijn familie heeft niemand het ooit geweten. Maar die mooie tijden met mijn geliefde en even intelligente zoon als ik, lagen op dat ogenblik nog ver in de toekomst.

In het begin van de 20^e eeuw speelde mijn professionele leven zich grotendeels in Kalken af, het slaperige dorpje vlakbij Wetteren. Ik was er niet alleen koster in het kleine kerkje, maar gaf er ook les aan de Vrije Weef- en Beroepsschool. In de ‘vakschool’, zoals men ze noemde, onderwees ik lineair tekenen en werkbouwkunde. Dat was een kolfje naar mijn hand. Ik kon er de jongens, die later meestal hun boterham in de textielnijverheid zouden verdienen, de kneepjes van technisch tekenen en mechanica overbrengen. Wie de tekeningen bestudeerde die ik na mijn dood in mijn bureel achterliet, zal daarin zeker de hand van de meester herkend hebben. Mijn periode in Kalken zorgde

ervoor dat ik ook daar bekendheid genoot als een ernstig en betrouwbaar persoon. Later als bankier zou ik daar de vruchten van plukken. Maar ik was niet enkel in Kalken actief. In Zele gaf ik tot 1910 les aan de tekenschool. Ook binnen de Wetterse gemeenschap maakte ik op korte tijd naam. Hierop voortbouwend, en ook op basis van mijn doorgedreven sociaal engagement, stond ik begin 1909 mee aan de wieg van het Wetters christelijk ziekenfonds De Eendracht. Als drijvende kracht fungeerde ik jarenlang als voorzitter en financieel expert van deze vereniging. In 1910 werd ik benoemd tot leraar in de Academie van teken- en bouwkunde in Wetteren. De jaarwedde bedroeg 400 frank.⁴ Deze biotoop zou voor altijd een bijzondere plaats in mijn leven innemen. Meer nog toen ik later tot bestuurslid benoemd werd. Tekenles geven zat me in het bloed, ik deed dat op schitterende wijze. Maar niet iedereen haalde mijn niveau. Zelfs de toenmalige directeur Prosper Böss niet. Hij schreef een verslag over me in volgende bewoordingen: ‘Ik stelde vast dat Goedertier, die gelast was met de lessen in de doorzichtkunde, zijn onderwijs op zo’n manier gaf, dat zijn leerlingen er absoluut niets van verstonden.’⁵ Wat maakt het uit? Net voor mijn dood zou ik nog benoemd worden tot directeur van de academie.

⁴ De officiële afkorting van de Belgische frank is BEF. Maar in de jaren 1920 en '30 van vorige eeuw werd gesproken over ‘de frank’, afgekort tot ‘fr’. Een exacte omrekening van die frank naar euro is moeilijk, omdat de prijzen van (on)roerende goederen en diensten niet gelijkmatig gestegen zijn. Maar een omzetting van 1 BEF in 1910 komt overeen met ongeveer 5 euro nu. Voor de jaren 1925 - 1930 is een vertaling van 1 BEF naar 2 euro vandaag realistisch. Tijdens en na WO1 werd een enorme hoeveelheid geld bijgedrukt, waardoor de BEF een groot deel van zijn waarde verloor.

⁵ Verklaring Prosper Böss aan commissaris Luysterborgh op 8 oktober 1936.

Begin 1911 werd ik als opvolger van mijn vader benoemd tot koster-organist in de Sint-Gertrudiskerk van Wetteren, een functie die ik in feite al een jaar of vijftien uitvoerde. Mijn vader had zijn rust verdiend, hij was toen al bijna tachtig en had gedurende meer dan dertig jaar zijn functie als koster uitgeoefend. Normaal zou hij al lang gestopt zijn als koster, maar hij weigerde om op pensioen te gaan, zolang ik niet benoemd was als leraar in de tekenschool. Daar lag meteen ook de reden van de hevige vete met Böss. Onder het voorwendsel dat hij niet in Wetteren woonde, wou men hem ontslaan om een plaats voor mij vrij te maken. Dat ging echter niet door en daarom bleef mijn vader weigeren om op pensioen te gaan. Toen hij dat uiteindelijk dan toch deed, kon hij er niet lang meer van genieten. Eind juli 1911 gaf hij de geest. Ik nam mijn plaats in de gemeenschap pas dan ten volle in. Ik was 34 en niet langer ‘de zoon van de koster’, maar officieel en in de ogen van de goeemeente de koster van de Sint-Gertrudiskerk.

En ook bij het bouwen van het Werkmanshuis, schuin tegenover mijn woning, droeg ik meer dan mijn steentje bij. Met de nodige fierheid mag ik zeggen dat ik de plannen tekende en de drijvende kracht was achter het gebouw, waarin ook het ziekenfonds De Eendracht een onderkomen vond. Dit trefpunt voor de christelijke arbeidersbeweging bood ontspanning en vorming en hield het werkvolk toch een beetje van het caféleven weg. Patronale liefdadigheid en katholiek geïnspireerde solidariteit kwamen volledig overeen met mijn sociaal engagement. Dat werd niet door iedereen gewaardeerd, want achter mijn rug werd ik regelmatig verweten voor communist, wat ik zeker niet was.⁶ Oké, ik had *Das Kapital* van Marx gelezen. *Et alors?*

⁶ Onder andere door Camille Hoens, de secretaris van de Cercle Catholique de Gand.

Het levensgroot 'Portret van Jan Baptist Van de Velde, majoor-bevelhebber van de Burgerwacht' dat ik in 1912 schilderde. Dat ik ook als kunstenaar een vooraanstaande en zeer getalenteerde figuur was, zal niemand kunnen ontkennen.

Niet ten onrechte stond er de dag na de onthulling in de krant: 'Zijne fijne en keurige afwerking heeft eenieder getroffen en zijne treffende en levende gelijkenis heeft iedereen verbaasd... kunstig en overprachtig geschilderd portret...er scheen aan het gejuich en geklap geen einde te zullen komen.'

Mijn geliefde Julienne

Ik bracht een groot deel van mijn vrije tijd in het naburige Gent door. Daar leerde ik op zekere dag Jules Dossche kennen, die in 1905 gehuwd was met een zekere Jeanne Maria Minne. Jeanne had een ongehuwde zuster Julienne, en via Dossche maakte ik kennis met haar. Het klikte meteen met de acht jaar jongere dame. Ik twijfelde er geen moment aan dat zij de vrouw was waarmee ik een gezin wou stichten. Julienne was de dochter van Adélaïde Joséphine Beaurepaire en Prudent Julien Minne, een glasschilder uit Eksaarde, die eerst naar Schaarbeek verhuisd was. Nadien had hij met zijn echtgenote op een paar plaatsen in Frankrijk verbleven en op 6 mei 1884, bij de geboorte van Julienne, woonde het gezin in Parijs. De moeder van Julienne was echter gestorven toen mijn toekomstige nog maar drie jaar oud was. Julienne en haar zuster Jeanne werden vervolgens in Wakken opgevoed door Marie Minne, de ongehuwde zuster van haar vader.⁷ Daar waren de meisjes ook gebleven toen vader Prudent hertrouwde en een nieuw gezin stichtte.

Mijn toekomstige, die ééntalig Frans was, had het ondernemerschap in het bloed en toen ik haar leerde kennen baatte ze op de Brusselsesteenweg in Melle een goed draaiende winkel in breigoederen uit.⁸ De vrouw van mijn hart was zo'n type zonder overbodige poespas, waar je kunt op vertrouwen, en het leed geen twijfel dat we samen heel wat zouden kunnen bereiken.

⁷ Wakken maakt nu deel uit van Dentergem, ongeveer 35 km ten zuid-oosten van Wetteren en Gent.

⁸ Melle is een deelgemeente van Gent.

Op 4 november 1915 traden we dan ook in Melle in het huwelijk. Zoals gebruikelijk werd onze verbintenis ingezegend in de woonplaats van de bruid. Vermits we allebei toch al wat gerealiseerd hadden in het leven, Julienne zat immers ook al op ‘tram 3’, en een spaarcentje opzij gezet hadden, huwden we met ‘scheiding van goederen.’ Samen namen we onze intrek in mijn ouderlijke woning in de Zandstraat 15 in Wetteren, vlakbij de kerk. Nadat mijn broer Valère een juwelierszaak in Sint-Niklaas geopend had, was ik er alleen achtergebleven. Julienne sloot haar winkel in Gent en opende een nieuwe in de Stationsstraat 14 in Wetteren. Ik zei het al, ze was een echte ondernemster. Dankzij de winkel hadden we een stabiel inkomen, wat mij samen met mijn bescheiden verdiensten als koster en leraar aan de tekenacademie, toeliet om een redelijk vrij leven te leiden.

Ik was nog geen veertig jaar oud en had al een heel mooie positie in de maatschappij verworven. Maar wie dacht dat dit het eindpunt was, sloeg de bal helemaal mis. Ik had nog veel meer in mijn mars en keek steeds uit naar nieuwe opportuniteiten om geld te verdienen en mijn grote doel te bereiken: rijk worden. Tijdens de Grote Oorlog waren de mogelijkheden uiteraard beperkt, tenzij je handel dreef met de Duitsers, of boer was, die hebben ook geen honger geleden. Maar voor iemand in mijn vak, of vakken, want ik beschikte over een scherpe geest en vele talenten, was het een droevige periode. Van zodra de wapens zwegen, was het echter een andere zaak.

En daar speelde Jules Dossche opnieuw een rol in, hij wist waar Abraham de mosterd haalde. Toen ik Julienne leerde kennen was hij reeds een hele tijd een prominent figuur in het Gentse financiële en sociale leven. Financiën, dat was echt een kolfje naar zijn hand en hij sprak me vaak over zijn plan om een eigen wisselkantoor te starten. Een plan dat hij ook uitvoerde,

want op 30 juli 1917 opende Dossche inderdaad zijn wisselkantoor op de Brabantdam 27 in Gent. Jules handelde in aandelen, betaalde coupons uit en wisselde vreemde munten. En geld dat hij daarmee verdiende! Ik spendeerde heel wat avonden bij hem en leerde zo stilaan de kneepjes van het vak. Want ik zou in Wetteren net hetzelfde doen.

Na de Wapenstilstand zetten Julienne en ik ons plan in werking. Eerst gaf ik mijn ontslag als kosten en dan begonnen we ons eigen wisselkantoor in mijn ouderlijk huis. Een groot risico vormde dat niet meteen, want zelfs indien de start een beetje moeizaam zou lopen, hadden we nog steeds de winkel en mijn inkomen als leraar in de tekenschool.

WISSELKANTOOR
ARSENE GOEDERTIER
 Zandstraat, 45, WETTEREN (nevens de Middelbare School)

Huis van Vertrouwen

Aankoop en verkoop van alle publieke fondsen. — Nazicht der trekkingen zonder kosten. — Leening van geld op stabiele titels. — Kosteloze nitbetaling van alle interestgevende coupons. — Inlichtingen over alle beurswaarden. — Planting van gelden. —

De Bureelen zijn open • alle werkdagen van 9 tot 12 en van 2 tot 4 ure ;
 • den Donderdag van om 8 ure ;
 (den Zaterdag namiddag zijn de bureelen gesloten).

Ons Huis van Vertrouwen

Maar hierbij wil ik eerst een misverstand ophelderen. Er wordt soms geredetwist of ik al dan niet mijn betrekking als kosten opgezegd heb. Dat was inderdaad het geval in juli 1919. Maar dat officiële ontslag betekende niet het einde van mijn kerkelijke activiteiten. Ik bleef een beetje helpen bij de erediens en bespeelde soms nog het orgel. Dan vroeg ik aan mijn opvolger Albert Magerman of ik het lof nog eens mocht opluisteren

en daar maakte hij nooit bezwaar tegen.⁹ Bij sommigen bleef ik tot aan mijn dood dan ook bekend als ‘de koster’. Ik ben ook altijd blijven beschikken over de sleutels van de kerk. Dat was natuurlijk de reden dat men ook daar gezocht heeft naar de Rechtvaardige Rechters. Tevergeefs uiteraard.

Het was een gelukkige periode. Ik werd stilaan een belangrijk man. Eind 1919 werd mij zelfs het Burgerlijk Eere-teken toegekend, ‘voor de onschatbare diensten die ik bewezen had als lid-stichter van den Onderlingen Bijstand Eendracht.’ Op 24 november 1922 werd ons gezinnetje uitgebreid met de geboorte van onze zoon Adhémar, die we D d  noemden. We zagen al snel dat onze rosharige jongen uit hetzelfde hout gesneden was als zijn vader: zeer intelligent, maar fysiek niet al te sterk. D d  leed aan glaucoom, waarvoor toen nog geen medicatie bestond, en ook een algemene zwakte. Maar daar had ik het reeds over en ook over de manier waarop ik dat aanpakte: turnen! Toch lieten we hem niet naar school gaan tot hij een jaar of tien was en zorgden voor thuisonderricht, dat verzorgd werd door mevrouw Lecat. 1922 was ook het jaar waarin ik stopte met lesgeven in de Wetterse tekenschool. Ik had er gewoon de tijd niet meer voor. Maar helemaal afscheid nam ik zeker niet, want ik werd opgenomen in de bestuursraad van de Academie van Teeken- en Bouwkunde, zoals ze officieel genoemd werd.

Ons nieuw wisselkantoor draaide bijzonder goed. Na de oorlog begon er een economische heropbloei en de financiële sector plukte daar meer dan een graantje van mee. Ik had mijn roeping gevonden en maakte van mijn aandelenverkoop een echte voorstelling. Dan kwam ik op de middag bij een burger-

⁹ Het lof is een in onbruik geraakte katholieke kerkdienst, opgedragen op zondag in de vooravond.

gezin binnen en riep vol gespeelde ontzetting: ‘Maar enfin! Haring eten! Jullie kunnen elke dag biefstuk op tafel zetten!’ En eens ik hun aandacht vast had liet ik niet meer los, tot de koop gesloten was. Op korte tijd werden we met ons kantoor een begrip in Wetteren en de ruime omgeving.

Ik hield er enorm van om met iedereen te praten over de meest uiteenlopende onderwerpen. Met praten bedoel ik dan dat ik niet alleen het gewone volk, maar ook de betere klasse uitleg verschafte over kunst, literatuur, de economische toestand, techniek, fotografie, enz. Ik was immers ook een gepassioneerd amateur-fotograaf, en dat was in die tijd een hobby die veel technische kennis en precisie vereiste. Ik hield ervan om met mijn camera de wereld vast te leggen, het licht te vangen op de gevoelige plaat en composities te maken die de kijker konden misleiden of juist verwonderen. Ik had in mijn woning zelfs een donkere kamer en was zeer bedreven in het chemische proces van het ontwikkelen van glasplaten en filmrollen.

Ik sprak ook graag over de stand van de wetenschap en wat de toekomst zou brengen. Ik tekende zelfs een ontwerp voor een nieuw vliegtuig, gebaseerd op de bouw van de vogels. En ik was ervan overtuigd dat de mens ooit naar de maan zou vliegen. In Wetteren noemden sommigen me daarom Jules Verne. Ja, er waren er ook die me een betweter of een excentriekeling vonden en een blokje rond gingen wanneer ze me in de verte zagen aankomen. Niet iedereen stond ervoor open om te genieten van mijn erudiete kennis. Alfred Snoeck, de verzekeringsagent van de maatschappij Noord Brabant, bij wie ik probeerde om een levensverzekering af te sluiten, verklaarde ooit: ‘Ik ben niet in betrekking gebleven met Goedertier omdat het zo’n extravagant persoon was en dat hij iedereen lastig viel door zijn onuitstaanbaar gebabbel.’ En dat voor een getuige op mijn huwelijk!

Mijn intelligentie, mijn scherpe geest en mijn doorzicht in allerhande zaken maakten van mij ook de ideale speurder. Ik zou een fantastische politieman geweest zijn, een commissaris bij de Gerechtelijke Politie zelfs. Die speurzin heb ik altijd gehad. Mijn eerste verzameling waren de boekjes over Nick Carter, een meesterlijke detective met de fysieke kracht van een atleet en de intellectuele scherpte van een genie. Hij kon niet alleen vechten, maar beheerste ook de kunst van vermomming tot in de perfectie. Carter was een man van vele gezichten, een eigenschap die hem hielp om in de schimmigste uithoeken van de onderwereld te infiltreren. Hij was de rechtvaardige wreker, die altijd een stap voor bleef op zijn tegenstanders, gewapend met logica en onverwoestbare morele principes.

Mijn grootste held was echter Arsène Lupin. Mijn naamgenoot was een iconische gentleman-inbreker, gecreëerd door Maurice Leblanc in 1905. Deze fictieve charmante Fransman combineerde dievenkunsten met adellijke elegantie. Hij kraakte kluizen en roofde kunst in rokkostuum, zonder geweld of vulgariteit. Lupin, zoon van een edelman en een avonturierster, beheerste vermommingen, acrobatiek en cryptografie als geen ander. Zijn motto was: 'Ik steel van de rijken, maar met stijl.' In meerdere verhalen, ik had er hele manden van vol, stal Lupin schilderijen en onderhandelde met het gerecht via krantenadvertenties, waarbij hij zijn initialen gebruikte: A.L.N, Arsène Lupin *Noblehomme*. Uiteraard zou ik me later op mijn grote voorbeeld inspireren. Mijn naam stamt af van het Middelnederlands. Toen werden de bijvoeglijke naamwoorden nog verbogen (zoals nu nog steeds in het Duits). 'Goeder' is de genitiefvorm en betekent letterlijk 'van goede'. 'Tier' stamt af van het Middelnederlandse woord *tayer* of *teir*, wat 'aard', 'manier' of 'wijze' betekende. Letterlijk vertaald betekent Goedertier dus: 'van een goede aard'. En de Latijnse vertaling

daarvan is *Dulcis Umanus* (zachtmoedig mens). Dulcis Umanus Arsène: D.U.A. Net als mijn grote held, ondertekende ik mijn brieven met mijn monogram, maar je moest al een speurder van mijn kaliber zijn om dat te ontcijferen. De eenvoudige geesten mochten er gerust *Deutschland Über Alles* in zien, *Derrière Un Autel, Derrière Une Armoire*.¹⁰ Of nog: Door U Aangesteld (door de bisschop dan). Kies maar uit.

Het bleef niet bij boekjes alleen, ik verdiepte mij als amateur-detective ook in echte misdaden.¹¹ Moorden, diefstallen, inbraken en verdwijningen, ze hadden voor mij geen geheimen. Eén van de verschrikkelijke misdaden die me altijd bijgebleven is, was de moord op Joanna Van Calck. Het achtjarige meisje werd in Brussel bij haar grootouders opgevoed en was rond zeven uur 's avonds op straat gaan spelen. Toen zij om negen uur nog niet binnengekomen was, werden de grootouders ongerust. Rond middernacht werd het lijk van het arme meisje in de Zwaluwenstraat aangetroffen. Een werkmans van de Alhambra schouwburg zag op een dorpel een pak liggen. Hij verwittigde de politie en groot was de ontzetting toen men het touw en het papier verwijderde. Het lichaam van het meisje was nog warm en de beentjes waren allebei afgesneden en ontbraken. Rond de mond en het linkeroog waren kneuzingen zichtbaar. Wat moet dat kind geleden hebben.

Of de diefstal bij mijn schoonbroer juwelier Van den Durpel op de Vlasmarkt in Dendermonde. Dat was in 1928. Inbrekers plunderden zijn hele winkel leeg en verdwenen met

¹⁰ Achter een altaar, achter een kast.

¹¹ Verklaring Julienne Minne aan Procureur des Koning Frans De Heem op 1 juli 1935 en verklaring advocaat senator De Vos op 9 juli 1941 aan Henry Koehn.